

Finansdepartementet

Skatte- och tullavdelningen

Fi2017/03845/S1

Återinförande av skattereduktion för fackföreningsavgift

Oktober 2017

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Lagtext	4
1.1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	4
1.2 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	7
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2017:387) om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	10
2 Bakgrund	12
3 Tidigare skattereduktion för fackföreningsavgift	12
4 Skattelättnad för fackföreningsavgift	13
4.1 En skattereduktion för fackföreningsavgift återinförs	13
4.2 Vilka som kan få skattereduktion	14
4.3 Underlag för skattereduktion och skattereduktionens storlek	15
4.4 Utländska medlemsavgifter	16
5 Skatteförfarandet	18
5.1 Kontrolluppgiftsskyldighet	18
5.2 Känslig personuppgift	19
5.3 Uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen	23
6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	24
7 Konsekvensanalys	24
8 Författningskommentar	27
8.1 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	27
8.2 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	29

Sammanfattning

I denna promemoria föreslås ett återinförande av en skattereduktion för fackföreningsavgift. Den tidigare gällande skattereduktionen för sådan avgift avskaffades den 1 januari 2007. Återinförandet innebär en skattereduktion med 25 procent av den sammanlagda avgift som en medlem under året har betalat till en svensk eller motsvarande utländsk arbetstagarorganisation, förutsatt att den sammanlagda avgiften under året uppgår till minst 400 kronor.

Återinförandet av skattereduktionen för fackföreningsavgift innebär även att det införs en skyldighet för arbetstagarorganisationer att lämna kontrolluppgift om skattereduktion för fackföreningsavgift. En medlem föreslås dock kunna begära att någon kontrolluppgift inte ska lämnas till Skatteverket. Dessutom föreslås en uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen avseende medlemsavgift till utländska arbetstagarorganisationer.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

1 Lagtext

1.1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹ dels att 1 kap. 11 § och 67 kap. 2 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 67 kap. 9 e–9 h §§ samt närmast efter 67 kap. 9 d § och närmast före 67 kap. 9 e–9 h §§ nya rubriker av följande lydelse.

*Lydelse enligt proposition Föreslagen lydelse
2017/18:1*

1 kap.

11 §

Bestämmelser om hur skatten ska beräknas finns i 65 kap.

Bestämmelser om beräkning av skatt på ackumulerad inkomst finns i 66 kap.

Bestämmelser om skattereduktion för underskott av kapital, arbetsinkomst (jobbskatteavdrag), sjukersättning och aktivitetsersättning, allmän pensionsavgift, sjöinkomst, hushållsarbete och mikroproduktion av förnybar el finns i 67 kap.

Bestämmelser om skattereduktion för underskott av kapital, arbetsinkomst (jobbskatteavdrag), sjukersättning och aktivitetsersättning, *fackföreningsavgift*, allmän pensionsavgift, sjöinkomst, hushållsarbete och mikroproduktion av förnybar el finns i 67 kap.

67 kap.

2 §

Skattereduktion ska göras för sjöinkomst, allmän pensionsavgift, arbetsinkomst (jobbskatteavdrag), sjukersättning och aktivitetsersättning, underskott av kapital, hushållsarbete och mikroproduktion av förnybar el i nu nämnd ordning.

Skattereduktion ska göras för sjöinkomst, allmän pensionsavgift, arbetsinkomst (jobbskatteavdrag), sjukersättning och aktivitetsersättning, *fackföreningsavgift*, underskott av kapital, hushållsarbete och mikroproduktion av förnybar el i nu nämnd ordning.

Skattereduktion ska räknas av mot kommunal och statlig inkomstskatt som beräknats enligt 65 kap., mot statlig fastighetsskatt enligt lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt samt mot kommunal fastighetsavgift enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift. Skattereduktion enligt 5–9 d §§ ska dock räknas av endast mot kommunal inkomstskatt.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

Fackföreningsavgift

Vilka som kan få skattereduktion

9 e §

De som är obegränsat skattskyldiga under någon del av beskattningsåret, har rätt till skattereduktion för fackföreningsavgift. Sådan rätt till skattereduktion har också de som är begränsat skattskyldiga enligt 3 kap. 18 § första stycket 1, 2 eller 3, om deras överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige.

Underlag för skattereduktion och skattereduktionens storlek

9 f §

Skattereduktion ska göras med 25 procent av den medlemsavgift som betalas till en sådan arbetstagarorganisation som avses i 6 § första stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Första stycket gäller bara om den sammanlagda medlemsavgiften till en eller flera sådana organisationer under det kalenderår då beskattningsåret går ut uppgår till minst 400 kronor.

Medlemsavgift till utländsk arbetstagarorganisation

9 g §

Skattereduktion för medlemsavgift till en utländsk arbetstagarorganisation ska efter begäran göras om personen är obegränsat skattskyldig och förvärvsinkomster i det andra landet tas upp till

beskattning i Sverige.

Sådant rätt har också den som är begränsat skattskyldig om dennes överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige.

Obegränsat skattskyldiga under del av beskattningsåret

9 h §

De som är obegränsat skattskyldiga bara under en del av beskattningsåret, har rätt till skattereduktion enligt 9 e–9 g §§ med en tolfedel av den skattereduktion som skulle ha tillgodoförts dem om de varit obegränsat skattskyldiga under hela beskattningsåret, för varje kalendermånad eller del därav under vilken de är obegränsat skattskyldiga.

Om de skattskyldigas överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige, ska dock bestämmelserna i 9 e–9 g §§ tillämpas utan de begränsningar som anges i första stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

2. Bestämmelserna om skattereduktion i 67 kap. 2 § i den nya lydelsen och bestämmelserna i de nya 67 kap. 9 e–9 h §§ tillämpas på medlemsavgift som betalas efter den 30 juni 2018.

1.2 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skatteförfarandelagen (2011:1244) dels att 22 kap. 1 §, 23 kap. 2 § och 31 kap. 1 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas två nya paragrafer, 22 kap. 27 § och 31 kap. 33 c §, samt närmast före 22 kap. 27 § en ny rubrik av följande lydelse.

*Lydelse enligt proposition Föreslagen lydelse
2017/18:1*

22 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om skyldighet att lämna kontrolluppgift om

- överlåtelse av privatbostadsrätt och andelar i vissa bostadsföretag (2 och 3 §§),
 - upplåtelse av privatbostad eller bostad som innehas med hyresrätt (4 §),
 - samfällighet (5 och 6 §§),
 - räntebidrag (7 §),
 - pensionsförsäkringar och pensionssparkonton (8 och 9 §§),
 - avskattning av pensionsförsäkring (10 §),
 - tjänstepensionsavtal (11 §),
 - underlag för avkastningsskatt på livförsäkringar (12 §),
 - skattereduktion för förmån av hushållsarbete (13 §),
 - elcertifikat (14 §),
 - utsläppsrätter, utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar (15 §),
 - schablonintäkt vid innehav av ett investeringssparkonto (16 §),
 - schablonintäkt vid innehav av andelar i värdepappersfonder, fondföretag, specialfonder och utländska specialfonder (17–21 §§),
 - investeraravdrag (23 och 24 §§),
 - skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (25 §), *och*
 - utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §).
- skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (25 §),
– utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §), *och*
– skattereduktion för fackföreningsavgift (27 §).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Skattereduktion för fackföreningsavgift

27 §

Kontrolluppgift ska lämnas om skattereduktion för fackföreningsavgift enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

Kontrolluppgift ska dock inte lämnas, om medlemmen i arbetstagarorganisationen skriftligen hos organisationen har begärt detta.

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av arbetstagarorganisationer.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om medlemsavgifter som har betalats under året till arbetstagarorganisationen.

*Lydelse enligt proposition Föreslagen lydelse
2017/18:1*

23 kap.

2 §

Kontrolluppgifter enligt 15 kap., 16 kap. 1 § om ersättning som avses i 16 kap. 3 § 4 samt 4 § 1 a, 2 a och 3 a, 17, 19, 20, 21 kap., 22 kap. 2, 3, 9–11, 17–21 och 23–26 §§, 22 a kap. samt 22 b kap. ska även lämnas för fysiska personer som är begränsat skattskyldiga.

Kontrolluppgifter enligt 15 kap., 16 kap. 1 § om ersättning som avses i 16 kap. 3 § 4 samt 4 § 1 a, 2 a och 3 a, 17, 19, 20, 21 kap., 22 kap. 2, 3, 9–11, 17–21 och 23–27 §§, 22 a kap. samt 22 b kap. ska även lämnas för fysiska personer som är begränsat skattskyldiga.

Kontrolluppgift enligt 22 kap. 10 § ska också avse omständigheter som medför eller kan medföra avskattning enligt 5 § första stycket 6, 6 a eller 7 lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta.

31 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- uppgifter som ska lämnas i samtliga inkomstdeklarationer (2 och 3 §§),
- uppgifter som fysiska personer och dödsbon ska underrättas om och godkänna eller lämna (4 och 5 §§),
- uppgift som ska lämnas om inkomstslaget tjänst (6 §),
- uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget näringsverksamhet (7–15 a §§),
- uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget kapital (16–19 b §§),
- uppgift om tillkommande belopp (20 §),
- uppgifter om vissa andelsavyttringar m.m. (21–24 §§),
- uppgifter för beräkning av egenavgifter (25 och 26 §§),
- uppgifter som fåmansföretag samt företagsledare och delägare ska lämna (27–29 §§),
- uppgift om tillskott och uttag (30 §),
- uppgift om betalning till utlandet (31 §),
- uppgift som ekonomiska föreningar ska lämna (32 §),

- uppgifter om skattereduktion (33–33 b §§), och
– uppgifter om prissättningsbesked (34 §).
- uppgifter om skattereduktion (33–33 c §§), och
– uppgifter om prissättningsbesked (34 §).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 c §

Den som begär att medlemsavgift till en utländsk arbetstagarorganisation ska medräknas i underlaget för skattereduktion för fackföreningsavgift enligt 67 kap. 9 g § inkomstskattelagen (1999:1229) ska lämna uppgift om underlaget för skattereduktionen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.
 2. De nya bestämmelserna i 22 kap. 27 § och 31 kap. 33 c § och bestämmelserna i 23 kap. 2 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2018.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2017:387) om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 22 kap. 1 § och 23 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244) i stället för lydelsen enligt lagen (2017:000) om ändring i lagen (2017:387) om ändring i skatteförfarandelagen ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt proposition Föreslagen lydelse
2017/18:1*

22 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om skyldighet att lämna kontrolluppgift om

- överlåtelse av privatbostadsrätt och andelar i vissa bostadsföretag (2 och 3 §§),
- samfällighet (5 och 6 §§),
- räntebidrag (7 §),
- pensionsförsäkringar och pensionssparkonton (8 och 9 §§),
- avskattning av pensionsförsäkring (10 §),
- tjänstepensionsavtal (11 §),
- underlag för avkastningsskatt på livförsäkringar (12 §),
- skattereduktion för förmån av hushållsarbete (13 §),
- elcertifikat (14 §),
- utsläppsrätter, utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar (15 §),
- schablonintäkt vid innehav av ett investeringssparkonto (16 §),
- schablonintäkt vid innehav av andelar i värdepappersfonder, fondföretag, specialfonder och utländska specialfonder (17–21 §§),
- investeraravdrag (23 och 24 §§),
- skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (25 §), *och*
- utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §).
- skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (25 §),
- utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §), *och*
- skattereduktion för fackföreningsavgift (27 §).

23 kap.

2 §

Kontrolluppgifter enligt 15 kap., 16 kap. 1 § om ersättning som avses i 16 kap. 3 § 2 samt 4 § 1 a, 2 a och 3 a, 17, 19, 20, 21 kap., 22 kap. 2, 3, 9–11, 17–21 och 23–26 §§, 22 a kap. samt 22 b kap. ska även lämnas för fysiska

Kontrolluppgifter enligt 15 kap., 16 kap. 1 § om ersättning som avses i 16 kap. 3 § 4 samt 4 § 1 a, 2 a och 3 a, 17, 19, 20, 21 kap., 22 kap. 2, 3, 9–11, 17–21 och 23–27 §§, 22 a kap. samt 22 b kap. ska även lämnas för fysiska

personer som är begränsat skatt- personer som är begränsat skatt-
skyldiga. skyldiga.

Kontrolluppgift enligt 22 kap. 10 § ska också avse omständigheter som medför eller kan medföra avskattning enligt 5 § första stycket 6, 6 a eller 7 lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta.

2 Bakgrund

Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1, Förslag till statens budget för 2017, finansplan och skattefrågor, avsnitt 6.8) aviserat och budgeterat för att en skattereduktion för fackföreningsavgift ska återinföras den 1 juli 2018. Mot bakgrund av detta har denna promemoria utarbetats inom Finansdepartementet. Här föreslås att skattereduktionen bör utformas i allt väsentligt enligt den modell som användes 2002-2006.

3 Tidigare skattereduktion för fackföreningsavgift

Den 1 januari 2002 infördes senast en skattereduktion för fackföreningsavgifter (prop. 2001/02:36, bet. 2001/02:SkU6, rskr. 2001/02:119, SFS 2001:1168).¹ Införandet motiverades med hänsyn till att arbetstagarorganisationer har en viktig samhällsfunktion och för att åstadkomma en skattemässig likabehandling av medlemsavgifter till en arbetstagar- respektive arbetsgivarorganisation. Kritiken mot det dåvarande regelsystemet hade främst gällt att arbetsgivarsidan fört över de delarna av sin verksamhet till särskilt bildade servicebolag och på det sättet gjort det möjligt att dra av serviceavgifterna som driftkostnader i den bedrivna rörelsen. Bl.a. rättviseskäl ansågs därför tala för att en skattesubvention skulle införas för de avgifter medlemmar betalar till sina arbetstagarorganisationer.

Skattereduktionen avsåg avgifter som betalats in till sådana organisationer som var att anse som arbetstagarorganisationer enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Den uppgick till 25 procent av den avgift som betalats in under kalenderåret, vilket ansågs motsvara den del av avgiften som gick till allmänt fackligt arbete. En nedre beloppsgräns på 400 kronor per år infördes för att undvika att skattereduktion gavs till medlemmar som betalade starkt reducerade avgifter.

För att tillgodose att arbetstagare kunde arbeta i andra länder och vara medlem i en facklig organisation i arbetslandet, och med beaktande av unionsrätten, gavs under vissa förutsättningar en skattereduktion även för avgift som betalats till utländsk arbetstagarorganisation. Den 1 januari 2005 gjordes vissa EU-anpassningar i lagstiftningen, bl.a. att också begränsat skattskyldiga under vissa förutsättningar kunde få skattereduktion för sina avgifter till utländska arbetstagarorganisationer (prop. 2004/05:19, bet. 2004/05:SkU9, rskr. 2004/05:74, SFS 2004:1140).

¹ För en genomgång av hur fackföreningsavgiften historiskt sett har behandlas skatterättsligt, se SOU 2000:65 s. 29-41.

Arbetsstagarorganisationer var skyldiga att lämna en kontrolluppgift till Skatteverket. Kontrolluppgiften skulle innehålla uppgift om de avgifter som medlemmar hade betalat under kalenderåret. För att undgå att invändningar riktades mot att en myndighet från en förening begärde in och registrerade uppgifter om tillhörighet till en facklig organisation, infördes en möjlighet för medlemmen att skriftligen begära att inte omfattas av arbetsstagarorganisationens kontrolluppgiftsskyldighet. För att skyddet för den personliga integriteten skulle säkerställas framhölls också att det var viktigt att en uppgift om erhållna skattereduktioner i beskattningsbeslutet inte avslöjade medlemskap i en fackförening.

Skattereduktionen avskaffades den 1 januari 2007 av finansierings-skäl (prop. 2006/07:1, Skattefrågor, avsnitt 5.2.3, bet. 2006/07:FiU1, rskr. 2006/07:9, SFS 2006:1344).

4 Skattelättnad för fackföreningsavgift

4.1 En skattereduktion för fackföreningsavgift återinförs

Promemorians förslag: En skattereduktion för fackföreningsavgift återinförs.

Skälen för promemorians förslag: Regeringen uttalade i samband med införandet av en skattelättnad för fackföreningsavgifter 2002 att både arbetsstagar- och arbetsgivarorganisationer sedan lång tid tillbaka har viktiga samhällsfunktioner och att inte minst det samarbetsystem som vuxit fram på arbetsmarknaden har visat sig värdefullt. Fackligt arbete bedrivs på hela arbetsmarknaden och är accepterat på alla nivåer i samhället. En rad samhälliga uppgifter har också lagts på de fackliga organisationerna (se t.ex. prop. 2001/02:36). Den svenska modellen bygger på starka parter som samfällt tar ansvar för lönebildning och den huvudsakliga regleringen av villkoren på svensk arbetsmarknad. Modellen har bidragit till höga reallöneökningar, förutsebarhet med internationellt sett få konfliktdagar och en hög grad av trygghet för den enskilde. En väl fungerande partsmodell fordrar en hög organisationsgrad där en hög andel av såväl arbetsgivare som arbetstagare väljer att organisera sig i arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer. I takt med att arbetsmarknadens funktionssätt förändras och rörligheten på arbetsmarknaden ökar så har också andelen arbetstagare ansluta till en facklig organisation minskat. Den svenska modellen bör värnas. Det är viktigt att skapa enhetlighet mellan och möjlighet till hög organisationsgrad hos såväl arbetstagarnas partsorganisationer som hos arbetsgivarna. I denna promemoria föreslås därför att skattereduktion för medlemsavgift i facklig arbetsstagarorganisation återinförs. Det har inte framkommit annat än att den modell som användes 2002–2006 fungerade tillfredställande. Utformningen av skattereduktionen bör därför i allt väsentligt följa den modellen.

4.2 Vilka som kan få skattereduktion

Promemorians förslag: De som är obegränsat skattskyldiga under någon del av året har rätt till skattereduktion. Sådan rätt till skattereduktion har också de som är begränsat skattskyldiga enligt 3 kap. 18 § första stycket 1, 2 eller 3, om deras överskott av förvärvsavgifter i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige.

Skälen för promemorians förslag

Sveriges beskattningsrätt och obegränsat skattskyldiga

Sveriges beskattningsrätt avgränsas genom att man skiljer mellan obegränsat och begränsat skattskyldiga. Obegränsat skattskyldiga är personer som är bosatta eller vistas stadigvarande i Sverige eller har väsentlig anknytning till Sverige. Övriga personer som är skattskyldiga i Sverige är begränsat skattskyldiga. Den obegränsade skattskyldigheten omfattar alla inkomster oavsett var någonstans i världen dessa inkomster härrör från. Den begränsade skattskyldigheten omfattar bara vissa inkomster med speciellt stark anknytning till Sverige.

På liknande sätt som när det gäller grundavdraget enligt 63 kap. 2 § inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, skattereduktion för hushållsarbete enligt 67 kap. 11 § IL samt den av regeringen nyligen föreslagna skattereduktionen för sjukersättning och aktivitetsersättning (se prop. 2017/18:1, avsnitt 6.4) bör regleras att den som är obegränsat skattskyldig under någon del av beskattningsåret har rätt till skattereduktion för fackföreningsavgift. För situationen när en person varit obegränsat skattskyldig under del av året, se avsnitt 4.3.

Särskilt om begränsat skattskyldiga

Enligt svensk rätt beskattas inte personer som är bosatta utomlands, och som uppbär tjänsteinkomster och liknande från Sverige, enligt bestämmelserna i inkomstskattelagen, utan enligt lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, förkortad SINK. SINK är en definitiv källskatt som tas ut med en fast procentsats på bruttointkomsten. För vissa ersättningar gäller dock att inkomsten är skattepliktig enligt SINK först när den överskrider en viss gräns (5 § första stycket 4 SINK).

Generellt sett är en beskattning enligt SINK fördelaktigare än en beskattning enligt inkomstskattelagen. I vissa fall kan dock den omständigheten att inga avdrag eller skattereduktioner ges medföra att en beskattning enligt SINK blir mindre fördelaktig än en beskattning enligt inkomstskattelagen. Det finns därför en möjlighet för en skattskyldig som omfattas av SINK att i stället välja beskattning enligt inkomstskattelagen. Enligt 4 § SINK gäller att den som begär att vara skattskyldig enligt inkomstskattelagen undantas från skattskyldigheten enligt SINK. Personen blir då begränsat skattskyldig i inkomstslaget tjänst för samtliga inkomster som anges i 5 § SINK med undantag för inkomster som anges i 6 § 1, 4 och 5 SINK (3 kap. 18 § första stycket

1 IL). Personen får betala kommunalskatt enligt en för riket genomsnittlig kommunalskattesats. En begränsat skattskyldig person som väljer att bli beskattad enligt inkomstskattelagen i stället för enligt SINK har möjlighet att få avdrag och skattereduktioner. För vissa av avdragen och skattereduktioner i inkomstskattelagen gäller samma regler som för en obegränsat skattskyldig person. För andra avdrag och skattereduktioner, såsom grundavdraget (63 kap. 2 § andra meningen IL) jobbskatteavdraget (67 kap. 5 § andra meningen IL) och skattereduktionen för hushållsarbete (67 kap. 11 § första stycket 3 IL), gäller däremot att begränsat skattskyldiga kan utnyttja reduktionerna om deras överskott av förvärvsinkomster i Sverige och andra länder uteslutande, eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige (se även prop. 2007/08:24, avsnitt 6). Sistnämnda förutsättning, dvs. att överskottet av förvärvsinkomster uteslutande eller så gott som uteslutande ska utgöras av överskott av förvärvsinkomster i Sverige är en vedertagen reglering och det föreslås här att samma ska gälla skattereduktionen för fackföreningsavgift.

Lagförslag

Förslaget föranleder att en ny paragraf, 67 kap. 9 e §, införs i inkomstskattelagen.

4.3 Underlag för skattereduktion och skattereduktionens storlek

Promemorians förslag: Skattereduktion ska göras med 25 procent av den sammanlagda avgift som en medlem under det kalenderår då beskattningsåret går ut har betalat in till en sådan arbetstagarorganisation som avses i 6 § första stycket lagen om medbestämmande i arbetslivet. Den sammanlagda avgiften till en eller flera arbetstagarorganisationer ska dock under året uppgå till minst 400 kronor.

De som är obegränsat skattskyldiga bara under en del av beskattningsåret, har rätt till skattereduktion med en tolfte del av den skattereduktion som skulle ha tillgodoförts dem om de varit obegränsat skattskyldiga under hela beskattningsåret, för varje kalendermånad eller del därav under vilken de är obegränsat skattskyldiga. Om de skattskyldigas överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige, ska dock denna begränsning inte tillämpas.

Skälen för promemorians förslag

Underlag för skattereduktion och skattereduktionens storlek

Den skattereduktion som nu föreslås bör, som framförts ovan, i allt väsentligt följa den modell som var i kraft under åren 2002–2006. Det innebär till att börja med att skattereduktionen ska avse medlemsavgifter

som inbetalats till sådana organisationer som är att anse som arbetstagarorganisationer enligt 6 § första stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Skattereduktionen bör utgå med 25 procent av den avgift som en medlem betalat in under kalenderåret. Det är den faktiskt betalda avgiften som ska ligga till grund för reduktionens storlek, förutsatt att den samlade avgiften som inbetalats under det kalenderår då beskattningsåret går ut uppgår till minst 400 kronor. En sådan nedre beloppsbegränsning bedöms liksom tidigare vara lämplig för att inte ge skattereduktionen till medlemmar som betalar starkt reducerade avgifter. Någon övre beloppsgräns fanns inte i den äldre skattereduktionen, vilket då motiverades med de relativt stora variationerna förbunden emellan av medlemsavgifternas storlek. Det har inte framkommit skäl att göra en annan bedömning nu. Uttrycket ”det kalenderår då beskattningsåret går ut” används för att fånga upp egna företagare som kan ha brutna räkenskapsår.

Obegränsat skattskyldig under endast en del av året

För såväl grundavdraget (63 kap. 4 § IL) som jobbskatteavdraget (67 kap. 9 § IL) fördelas skattereduktionen efter den tid den skattskyldige varit obegränsat skattskyldig i Sverige. Dock gäller att om en begränsat skattskyldig har sin förvärvsinkomst uteslutande eller så gott som uteslutande från Sverige, ska skattereduktionen tillgodoräknas som om han varit obegränsat skattskyldig hela året. Det bedöms lämpligt att ha en likadan reglering vad gäller skattereduktionen för fackföreningsavgift.

Lagförslag

Förslagen föranleder att två nya paragrafer, 67 kap. 9 f och 9 h §§, införs i inkomstskattelagen.

4.4 Utländska medlemsavgifter

Promemorians förslag: Skattereduktion för medlemsavgift till utländska arbetstagarorganisationer ska efter begäran göras om personen är obegränsat skattskyldig och inkomst av förvärvsarbete i det andra landet tas upp till beskattning i Sverige. Om personen är begränsat skattskyldig ska medlemsavgift till utländsk arbetstagarorganisation efter begäran medräknas i underlaget om dennes överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige.

Skälen för promemorians förslag: Tidigare kunde såväl obegränsat som begränsat skattskyldiga få skattereduktion för medlemsavgift som betalats in till en utländsk arbetstagarorganisation om vissa, i lagen angivna, förutsättningar är uppfyllda. En sådan ordning bedöms fortsatt vara lämplig och nödvändig för att uppfylla EU-rätten:s krav på bl.a. icke-diskriminering.

För obegränsat skattskyldiga gällde tidigare att skattereduktion för utländska medlemsavgifter bara skulle göras om inkomst av förvärvsarbete i det andra landet skulle tas upp som intäkt under beskattningsåret. Begränsningen fanns för att undvika att någon blev dubbelt kompenserad genom att en avgift till en utländsk arbetstagarorganisation berättigade till en skattelättnad i någon form både i arbetslandet och i Sverige (prop. 2001/02:36 s. 12). Här föreslås att begränsningen ska bibehållas och att skattereduktion ska göras om en person som är obegränsat skattskyldig har förvärvsinkomster i det andra landet som tas upp till beskattning i Sverige.

Vad gäller frågan om förvärvsinkomster ska tas upp till beskattning i Sverige kommer den att bli avhängig av vilket det andra landet är och hur Sveriges skatteavtal med det landet ser ut. Sverige har för närvarande skatteavtal med nära 90 länder. Avtalen har i huvudsak OECD:s modellavtal som förebild. Artikel 15 punkt 1 i modellavtalet innehåller bestämmelser om vilket land som har rätt att beskatta arbetstagare i enskild tjänst i olika situationer. En person ska endast beskattas för inkomst av arbete i enskild tjänst i sin hemviststat, om arbetet utförs där. Om arbetet utförs i ett annat land, får däremot inkomsten för arbetet primärt beskattas i arbetslandet.² Modellavtalet innehåller särskilda bestämmelser för styrelsearvode (artikel 16), pension (artikel 18) och offentlig tjänst (artikel 19).

Slutligen föreslås det för såväl obegränsat som begränsat skattskyldiga att det ska krävas att en begäran framställs för att skattereduktion ska kunna göras för medlemsavgift till utländsk arbetstagarorganisation, se mer om detta under avsnitt 5.

Lagförslag

Förslagen föranleder att en ny paragrafer, 67 kap. 9 h §, införs i inkomstskattelagen.

² Med primär beskattning i arbetslandet menas att hemviststaten i dessa situationer inte är förhindrad att också beskatta inkomsten, men måste då undanröja dubbelbeskattning genom att medge avräkning för den skatt som tagits ut i arbetslandet.

5 Skatteförfarandet

Förfarandet vid uttag av skatter och avgifter regleras i skatteförfarandelagen (2011:1244), förkortad SFL. I lagen finns bl.a. bestämmelser om skyldigheter att lämna kontrolluppgifter och inkomstdeklaration.

5.1 Kontrolluppgiftsskyldighet

Promemorians förslag: En kontrolluppgiftsskyldighet om skatte-reduktion för fackföreningsavgift införs. Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av arbetstagarorganisationer. I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om medlemsavgifter som har betalats under året till arbetstagarorganisationen. Sådana kontrolluppgifter ska även lämnas för begränsat skattskyldiga personer.

Skälen för promemorians förslag: Kontrolluppgifter ska lämnas för varje kalenderår och ska som huvudregel ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari närmast följande kalenderår (24 kap. 1 § SFL). Alla kontrolluppgifter ska innehålla bl.a. nödvändiga identifikationsuppgifter för den uppgiftsskyldige och den som kontrolluppgiften lämnas för samt uppgift om skatteavdrag (24 kap. 4 § SFL). Den som är skyldig att lämna kontrolluppgift ska som huvudregel senast samma datum informera den som uppgiften avser om de uppgifter som har lämnats i kontrolluppgiften (34 kap. 3 § första stycket SFL). I 22 kap. SFL finns bestämmelser om kontrolluppgift om ”vissa andra förhållanden”.

När tidigare skattereduktion för fackföreningsavgifter infördes föreskrevs att arbetstagarorganisationer skulle lämna uppgift om de avgifter en medlem hade betalat in under året. Det framhölls att uppgifterna annars skulle behöva lämnas på deklara-tionsblanketten med ett ökat hanterings- och kontrollbehov som följd. Motsvarande föreslås gälla vid ett återinförande av en skattereduktion med avseende på medlemsavgifter till svenska arbetstagarorganisationer. Det bör därför införas bestämmelser om en ny kontrolluppgiftsskyldighet avseende skattereduktion för fackföreningsavgift i 22 kap. SFL. Kontrolluppgiften ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av arbetstagarorganisationer (sådana som avses i 6 § första stycket lagen om medbestämmande i arbetslivet) och ska innehålla uppgift om medlemsavgifter som har betalats under året till arbetstagarorganisationen. Sådana kontrolluppgifter ska lämnas även för begränsat skattskyldiga.

I samband med att en arbetstagarorganisation lämnar kontrolluppgift till Skatteverket, ska arbetstagarorganisationen informera medlemmen om de uppgifter som har lämnats till Skatteverket, dvs. uppgift om medlemsavgifter som har betalats under året till arbetstagarorganisationen. Medlemmen kan då till arbetstagarorganisationen rikta invändningar mot uppgifterna och få eventuella felaktigheter rättade.

Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen

Ett nytt system med uppgifter på individnivå, dvs. per betalningsmottagare, i arbetsgivardeklarationen i stället för i en kontrolluppgift kommer att införas stegvis från och med den 1 juli 2018 (prop. 2016/17:58, bet. 2016/17:SkU21, rskr. 2016/17:256, SFS 2017:387). Ändringar har bl.a. gjorts i 22 kap. 1 § och 23 kap. 2 § SFL. Dessa ändringar träder i kraft den 1 januari 2019 (se punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till den lagen), dvs. efter det att föreslagna ändringar i denna promemoria föreslås träda i kraft. I prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.6.24 föreslås ändringar i nyss nämnda paragrafer. Ändringarna föranleds av förslaget om lättnader i beskattningen av personaloptioner i vissa fall. Dessa ändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2018, dvs. före ändringarna med anledning av prop. 2016/17:58. I prop. 2017/18:1 görs därför rena författningstekniska ändringar i lagen (2017:387) om ändring i skatteförfarandelagen. Med hänsyn till att ändringarna i 22 kap. 1 § och 23 kap. 2 § SFL, som föreslås i förevarande promemoria, träder i kraft före den 1 januari 2019 görs dessutom rena författningstekniska ändringar i den ändringen som föreslås i prop. 2017/18:1, dvs. i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2017:387) om ändring i skatteförfarandelagen.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 22 kap. 1 § och 23 kap. 2 § SFL samt att en ny paragraf, 22 kap. 27 §, införs i lagen. Dessutom görs rent författningstekniska ändringar i 22 kap. 1 § och 23 kap. 2 § i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2017:387) om ändring i skatteförfarandelagen.

5.2 Känslig personuppgift

Promemorians förslag: Kontrolluppgiften om skattereduktion för fackföreningsavgift ska inte lämnas om medlemmen i arbetstagarorganisationen skriftligen hos organisationen har begärt detta.

Promemorians bedömning: Behandlingen av personuppgifter inom ramen för förfarandet för skattereduktion för fackföreningsavgift är förenlig med EU:s dataskyddsförordning och med lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

EU:s dataskyddsförordning

I denna promemoria föreslås att en ny kontrolluppgiftsskyldighet om skattereduktion för fackföreningsavgift ska införas (se avsnitt 4.1) och att bestämmelserna om den nya kontrolluppgiften ska tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2018 (se avsnitt 5). Sådana kontrolluppgifter ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari 2019 och avse medlemsavgifter som betalas efter den 30 juni 2018.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) ska tillämpas i medlemsstaterna från den 25 maj 2018.

Dataskyddsförordningen syftar till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter (artikel 1). En personuppgift är varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person (artikel 4.1).

I artikel 6.1 anges att behandling av personuppgifter endast är laglig om och i den mån som åtminstone ett av villkoren i artikel 6.1 a–f är uppfyllt. Av artikel 6.1 c framgår att behandlingen är laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Av artikel 6.1 e framgår att behandlingen är laglig om den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Av artikel 6.3 framgår att den grund för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och 6.1 e ska fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av.

Av artikel 9.1 framgår bl.a. att behandling av personuppgifter som avslöjar medlemskap i en fackförening är en sådan behandling av känslig personuppgift som enligt huvudregeln är förbjuden. I artikel 9.2 f föreskrivs ett undantag från detta förbud om behandlingen är nödvändig för att fastställa, göra gällande eller försvara rättsliga anspråk eller som en del av domstolarnas dömande verksamhet. I artikel 9.2 g föreskrivs vidare ett undantag från förbudet om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av t.ex. medlemsstaternas nationella rätt. Behandlingen måste stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

I promemorian EU:s dataskyddsförordning: Anpassade regler om personuppgiftsbehandling inom skatt, tull och exekution (promemorian EU:s dataskyddsförordning) föreslås författningsändringar som har bedömts behövliga med anledning av EU:s dataskyddsförordning. Vidare redovisas vissa överväganden som har gjorts, där det har bedömts att dataskyddsförordningen inte kräver några ändringar och som därför inte har lett till författningsförslag.

Skriftlig begäran

Vid införandet av föregående skattereduktion för fackföreningsavgifter gjordes bedömningen att det av principiella skäl skulle lämnas en möjlighet för en medlem att skriftligen anmäla att inte omfattas av kontrolluppgift till Skatteverket (prop. 2001/02:36 s. 18). Frågan hade tidigare uppkommit om det fanns en risk för kränkning av den personliga integriteten om det i beskattningsdatabasen infördes uppgifter om tillhörighet till en facklig organisation. Det framfördes bl.a. att invändningar

skulle kunna riktas mot att en myndighet från en förening begärde in och registrerade uppgifter om tillhörighet till en facklig organisation.

För att tillförsäkra att behandlingen står i proportion till det eftersträvade syftet och som en sådan lämplig och särskild åtgärd för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen som avses i artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning bör det även nu införas en möjlighet för en medlem att skriftligen begära att kontrolluppgift inte ska lämnas. Ett sådant undantag påverkar inte en medlems möjlighet att få skattereduktion om han eller hon i beskattningsärendet styrker att avgift har betalats och förutsättningarna för skattereduktion i övrigt är uppfyllda.

Skatteverkets beslut

Uppgifter som lämnas till Skatteverket i ett skatteärende omfattas av sekretess enligt 27 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sekretessen är absolut. Sekretessen gäller emellertid inte beslut om slutlig skatt (27 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen).

Skatteverket ska för varje beskattningsår besluta om slutlig skatt på grundval av uppgifter som har lämnats i en inkomstdeklaration, kontrolluppgifter och vad som i övrigt har kommit fram vid utredning och kontroll (56 kap. 2 § SFL).

I ett beslut om slutlig skatt ska Skatteverket fastställa underlag för att ta ut skatt eller avgift och bestämma storleken på skatter och avgifter (56 kap. 3–6 §§ SFL). I beslut om slutlig skatt ska Skatteverket utöver de skattereduktioner som ska göras enligt inkomstskattelagen även göra de skattereduktioner som enligt andra lagar gäller för beskattningsåret (56 kap. 7 § SFL).

Efter att ett beslut om slutlig skatt har fattats ska Skatteverket göra en slutskatteberäkning, dvs. beräkna om den som beslutet gäller ska betala skatt eller tillgodoräknas skatt (56 kap. 9 § SFL). Skatteverket ska senast den 15 december efter beskattningsårets utgång skicka ett besked om den slutliga skatten och resultatet av slutskatteberäkningen till fysiska personer och dödsbon (56 kap. 10 § första stycket SFL).

Ett besked om slutlig skatt ska enligt 13 kap. 6 § skatteförfarandeförordningen (2011:1261) innehålla uppgifter om fastställd och beskattningsbar förvärvsinkomst, inkomst av kapital, storleken på de skatter och avgifter som anges i 56 kap. 6 § SFL, summan av gjorda skattereduktioner enligt 56 kap. 7 § SFL och pensionsgrundande inkomst. Summan av bl.a. gjorda skattereduktioner enligt inkomstskattelagen ska således anges i beslutet om slutlig skatt. Skatteverket redovisar i dag varje skattereduktion för sig (med ett belopp) i beslutet om slutlig skatt. Det innebär att de enskilda posterna blir offentliga. Eftersom medlemskap i en fackförening är en känslig uppgift skulle det inte vara lämpligt om beslutet om slutlig skatt även skulle innehålla uppgift om att den enskilde har fått skattereduktion för fackföreningsavgift (jfr prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.3.8). Skatteverket har underhand meddelat att myndigheten framgent kommer att redovisa skattereduktioner som ett sammanlagt belopp i beslutet om slutlig skatt. Det innebär att uppgiften om skattereduktion för fackföreningsavgift kommer att skyddas av absolut

sekretess hos Skatteverket. Det är en sådan lämplig och särskild åtgärd för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen som avses i artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning.

Behandlingens förenlighet med EU:s dataskyddsförordning och med lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Den föreslagna skyldigheten för arbetstagarorganisationer att lämna kontrolluppgift om skattereduktion för fackföreningsavgift innebär att de måste behandla personuppgifter på ett sätt som innebär att medlemskap i fackförening (dvs. känslig personuppgift) avslöjas. Arbetstagarorganisationerna är personuppgiftsansvariga med avseende på den behandlingen. Kontrolluppgift lämnas bl.a., vilket är aktuellt i detta fall, till ledning för bestämmande av underlag för att ta ut skatt enligt inkomstskattelagen. Behandling hos enskilda (i detta fall arbetstagarorganisationer) av sådana uppgifter bedöms i promemorian EU:s dataskyddsförordning ha rättslig grund på det sätt som krävs enligt artikel 6 i EU:s dataskyddsförordning (se s. 142 f. i promemorian). Den rättsliga grunden för behandlingen hos arbetstagarorganisationerna i detta fall är i första hand att den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse (dvs. att lämna kontrolluppgift) på det sätt som anges i artikel 6.1 c. Eftersom det är fråga om känsliga personuppgifter krävs det därutöver att behandlingen uppfyller något av kraven i artikel 9.2. Behandlingen är i detta fall nödvändig för att fastställa, göra gällande eller försvara rättsliga anspråk (anspråket på skattereduktion) på det sätt som anges i artikel 9.2 f i EU:s dataskyddsförordning. Behandlingen hos arbetstagarorganisationerna är mot denna bakgrund förenlig med EU:s dataskyddsförordning.

När arbetstagarorganisationerna har lämnat kontrolluppgifter till Skatteverket behöver myndigheten behandla personuppgifterna i beskattningsdatabasen och är då personuppgiftsansvarig med avseende på den behandlingen. Av 1 kap. 4 § första stycket 1 lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet framgår att uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs hos Skatteverket för bl.a. fastställande av underlag för skatt. I 2 kap. 3 § första stycket 4 samma lag anges att bl.a. uppgifter om underlag för fastställande av skatt får behandlas i databasen för de ändamål som anges i 1 kap. 4 §. I promemorian EU:s dataskyddsförordning bedöms det i dessa avseenden inte behöva göras några ändringar i lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet (se s. 69 f. och 83 f. i promemorian). Av 1 kap. 7 § lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet följer att känsliga personuppgifter får behandlas endast om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för behandlingen av det, eller om det särskilt anges i 2 kap. Det kan konstateras att kontrolluppgift om skattereduktion för fackföreningsavgift lämnas i ett beskattningsärende och är nödvändig för handläggningen av ärendet. I 2 kap. 4 § samma lag anges även att en handling som har kommit in i ett ärende får behandlas i beskattningsdatabasen och får innehålla sådana uppgifter som avses i 1 kap. 7 §. I promemorian EU:s dataskyddsförordning bedöms dessa bestämmelser vara förenliga med EU:s dataskyddsförordning (se s. 75 f. i promemo-

rian). Mot denna bakgrund, samt med beaktande av att en medlem föreslås kunna begära att kontrolluppgift inte ska lämnas och att uppgifterna kommer att skyddas av sekretess hos Skatteverket, är behandlingen förenlig med EU:s datakyddsförordning. Den är också förenlig med lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

Lagförslag

Förslaget påverkar utformningen av den nya 22 kap. 27 § SFL som föreslås i avsnitt 4.1.

5.3 Uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen

Promemorians förslag: Den som begär att medlemsavgift till en utländsk arbetstagarorganisation ska medräknas i underlaget för skattereduktionen för fackföreningsavgift ska lämna uppgift om underlaget för skattereduktionen i inkomstdeklarationen.

Skälen för promemorians förslag: I 31 kap. SFL finns bestämmelser om vad en inkomstdeklaration ska innehålla. Skatteverket ska före den 15 april året efter utgången av beskattningsåret underrätta fysiska personer och dödsbon som kan antas vara deklareringskyldiga om bl.a. de kontrolluppgifter som har kommit in till Skatteverket som underlag för bl.a. beslut om slutlig skatt (31 kap. 4 § SFL).

I avsnitt 3.4 föreslås att skattereduktion under vissa förutsättningar ska ges för avgift som betalas till en utländsk arbetstagarorganisation. Utländska arbetstagarorganisationer kan inte antas komma att lämna kontrolluppgifter enligt 22 kap. SFL till Skatteverket.

En värdepapperscentral som hör hemma i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än Sverige, och inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige, ska i vissa fall ge in ett åtagande till Skatteverket om att bl.a. lämna kontrolluppgift (10 kap. 22 § och 23 kap. 8 § SFL). Att på motsvarande sätt reglera att utländska arbetstagarorganisationer ska lämna kontrolluppgift om skattereduktion för fackföreningsavgift till Skatteverket i syfte att förenkla för den enskilde medlemmen är inte en rimlig åtgärd. För att Skatteverket ska kunna beräkna skattereduktionen i dessa fall föreslås i stället att den som begär att medlemsavgift till en utländsk arbetstagarorganisation ska medräknas i underlaget för skattereduktion för fackföreningsavgift ska lämna uppgift om underlaget för skattereduktionen i inkomstdeklarationen.

Lagförslag

Förslaget medför en ändring i 31 kap. 1 § SFL samt att en ny paragraf, 31 kap. 33 c §, införs i lagen.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Ändringarna i inkomstskattelagen och skatteförfarandelagen träder ikraft den 1 juli 2018.

Bestämmelserna i inkomstskattelagen om skattereduktion tillämpas på medlemsavgift som betalas efter den 30 juni 2018.

Bestämmelserna i skatteförfarandelagen om uppgiftsskyldighet i kontrolluppgift och i inkomstdeklaration om skattereduktion för fackföreningsavgift tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2018.

Skälen för promemorians förslag: Ändringarna bör träda i kraft snarast möjligt. I enlighet med kontantprincipen och för att få en enkel start på systemet med skattereduktionen bedöms det lämpligt att låta betalningsdatumet vara avgörande för vilka avgifter som skattereduktionen ska tillämpas på. Skattereduktionen ska därför tillämpas första gången på avgifter som betalats efter den 30 juni 2018.

Ändringarna i skatteförfarandelagen om uppgiftsskyldighet i kontrolluppgift och i inkomstdeklaration om skattereduktion för fackföreningsavgift ska tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2018.

7 Konsekvensanalys

Offentligfinansiella effekter

En skattereduktion för fackföreningsavgift på motsvarande 25 procent av den sammanlagda avgiften beräknas minska statens skatteintäkter med 2,67 miljarder kronor årligen från och med 2019.^[1] För 2018 bedöms minskningen uppgå till hälften, 1,34 miljarder kronor, eftersom skattereduktionen införs vid halvårsskiftet.

Effekter för individer

Förslaget gynnar de individer som är eller blir medlemmar i ett fackförbund och betalar medlemsavgift. Förslaget innebär att kostnaden för fackföreningsavgiften minskar med 25 procent, givet att den inbetalda avgiften är minst 400 kronor under ett år. En person som betalar 200 kronor i fackföreningsavgift per månad kommer således att få en skattereduktion på 50 kronor i månaden till följd av skattereduktionen och en person som betalar 500 kronor kommer att få 125 kronor.

^[1] Beräkningen är baserad på antalet medlemmar i de olika fackföreningar per den 31 december 2015 samt en genomsnittlig månadsavgift på 312 kronor (en uppskattning utifrån medlemsantal och avgiftsstruktur).

Effekter för den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män

Ett återinförande av en skattereduktion för fackföreningsavgifter bedöms på marginalen bidra till en ökad ekonomisk jämställdhet. Denna bedömning baseras på uppgifter från Medlingsinstitutet avseende antal medlemmar i respektive fackförening samt inkomststatistik från Statistiska centralbyråns Statistiska analysregister (STAR). De som är medlemmar i en fackförening är ungefär jämnt fördelade mellan kvinnor och män. Det innebär att det är ungefär lika många kvinnor som män som skulle få en skattereduktion för fackföreningsavgiften. Skillnaderna i fackföreningsavgiftens storlek bedöms också vara förhållandevis små mellan könen. Kvinnors förvärvsinkomst är dock i genomsnitt signifikant lägre än männens. I relation till den disponibla inkomsten blir effekten därmed något större för kvinnor än för män och således ökar den ekonomiska jämställdheten marginellt.

Effekter för den ekonomiska jämlikheten

Ett återinförande av en skattereduktion för fackföreningsavgifter bedöms på marginalen bidra till en ökad ekonomisk jämlikhet. Det vill säga spridningen i inkomstfördelningen bedöms minska marginellt. Denna bedömning baseras på samma uppgifter från Medlingsinstitutet och Statistiska centralbyrån som nämnts ovan.

Antalet personer anslutna till fackföreningar uppgår till ungefär 3 miljoner. Pensionärer utgör en större del av befolkningen i den nedre delen av inkomstfördelningen. Därför bedöms också andelen fackföreningsanslutna vara lägre i den nedre delen av fördelningen. Den genomsnittliga effekten av förslaget bedöms därför vara mindre i de lägsta inkomstgrupperna. Högre upp i inkomstfördelningen är andelen i förvävsaktiv ålder högre. En större andel är därmed medlemmar i en fackförening och kommer få en skattereduktion för fackföreningsavgiften. I många fackföreningar är medlemsavgiften inkomstberoende så att personer med höga inkomster betalar en högre medlemsavgift. Skillnaderna i medlemsavgift är dock förhållandevis små i jämförelse med skillnaderna i förvärvsinkomst. Vidare varierar medlemsavgiften också mellan olika fackförbund. I procentuella termer bedöms därför den sammantagna effekten av förslaget vara större i mitten av inkomstfördelningen än i den övre delen, men effekten på den ekonomiska jämlikheten är mycket begränsad.

Effekter på sysselsättningen

Fackförbundens inflytande kan påverka arbetslöshet och sysselsättning på lång sikt. Fackens inflytande mäts ofta som andelen fackligt anslutna bland löntagarna. Förslaget kan medföra att fler ansluter sig till en fackförening, vilket då skulle medföra att fackens inflytande ökar. Andelen fackligt anslutna är dock ett bristfälligt mått på fackens inflytande eftersom kollektivavtalen används som riktmärke vid lönesättning även på arbetsplatser utan eller med låg anknytning till facket. År 2016 var ungefär sju av tio löntagare fackligt anslutna medan

nio av tio omfattades av kollektivavtal.³ Dessa siffror indikerar både att det fackliga inflytandet är större än andelen anslutna och att inflytandet redan är mycket stort. Förslaget förväntas sammantaget inte i någon avgörande utsträckning påverka det fackliga inflytandet och således inte heller arbetslöshet eller sysselsättning genom denna mekanism.

Om fler ansluter sig till en fackförening innebär det även att fler får ta del av de kompletterande inkomstförsäkringar som fackförbunden erbjuder för inkomster över taket i arbetslöshetsförsäkringen. Detta innebär att ersättningsgraden vid eventuell arbetslöshet höjs för de individer som har inkomst över taket. Högre ersättningsgrad kan leda till längre arbetslöshetsperioder för gruppen. Denna effekt bedöms dock vara mycket begränsad.

Effekter för arbetstagarorganisationer

I och med kontrolluppgiftsskyldigheten kommer ett återinförande av skattereduktionen för fackföreningsavgifter att medföra en ökad administration för arbetstagarorganisationer. Antalet arbetstagarorganisationer uppgår till ett femtiotal. Storleken på dessa varierar mellan några tusentals medlemmar till hundratusentals medlemmar. Sammantaget uppgår antalet medlemmar till ungefär 3 miljoner. Hur lång tid det tar att sammanställa och skicka in kontrolluppgifterna kommer att variera med antalet medlemmar och på vilket sätt arbetet utförs. Kostnaden för administrationen kommer att variera med lönekostnaden för den som utför arbetet. Om det i genomsnitt tar 1 minut per medlem och arbetet utförs av en person som har 28 800 kronor i månadslön kommer kostnaden att uppgå till 4 kronor per medlem och år. Sammantaget ger detta en administrativ kostnad på 12 miljoner kronor per år för arbetstagarorganisationerna.

Möjligheten för medlemmar att begära att kontrolluppgifter inte ska lämnas ökar också administrationen för arbetstagarorganisationer. Om detta tar lika lång tid och utförs till samma kostnad som uppgiftslämnandet påverkar inte detta den sammanlagda administrativa kostnaden för arbetstagarorganisationerna.

Effekter för Skatteverket och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Ett återinförande av skattereduktionen för fackföreningsavgifter kommer att medföra en ökad administration för Skatteverket. Eftersom en ny kontrolluppgiftsskyldighet och uppgiftsskyldighet i inkomstdeklarationen införs uppkommer merkostnader för Skatteverket för anpassning av datasystem samt för framtagande av blanketter och informationsmaterial. Skatteverket kommer också att behöva i viss utsträckning manuellt hantera yrkanden om skattereduktion för fackföreningsavgifter som framställs i inkomstdeklarationen. Tillkommande utgifter för Skatteverket bedöms dock kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

³ Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund (Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility Research Reports 2017:1)

För de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms förslaget inte påverka måltillströmningen annat än marginellt. Eventuella kostnadsökningar för domstolarna får därför behandlas inom befintliga ekonomiska ramar.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

1 kap.

11 §

I paragrafen ges upplysningar om vilka skattereduktioner som finns. Ändringen är en följd av att en ny skattereduktion införs.

67 kap.

2 §

Ändringen i paragrafens *första stycke* innebär att skattereduktion för fackföreningsavgift förs in i uppräknningen. Det bedöms lämpligt att lägga den nya skattereduktionen efter skattereduktionen för personer med sjukersättning och aktivitetsersättning och före underskott av kapital.

9 e §

Paragrafen är ny och reglerar vilka som kan få skattereduktionen. *Första meningen* behandlar de som är obegränsat skattskyldiga. *Andra meningen* behandlar de som är begränsat skattskyldiga. Liknande bestämmelser finns gällande grundavdraget (63 kap. 2 §), jobbskatteavdraget (5 §), skattereduktionen för sjukersättning och aktivitetsersättning (9 a §) och skattereduktionen för hushållsarbete (11 § andra stycket). Med överskott av förvärvsinkomster avses summan av tjänsteintäkter och intäker av näringsverksamhet efter avdrag för kostnader i respektive inkomstslag (se prop. 2004/05:19 s. 42 ff).

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

9 f §

Paragrafen, som är ny, reglerar vad som utgör underlag för skattereduktionen och skattereduktionens storlek. I *första stycket* anges att skattereduktionen utgår med 25 procent av den medlemsavgift som betalats under året. Det är betalningar under det kalenderår då beskattningsåret går ut som berättigar till skattereduktion. I de allra flesta fall kommer kalenderåret i praktiken att vara detsamma som beskattningsåret (jfr 1 kap. 13 §). Det skulle dock kunna förekomma att en medlem är företagare och har ett beskattningsår som inte sammanfaller med kalenderår. För att fånga upp denna situation används uttrycket ”det kalenderår då beskattningsåret går ut” (jfr t.ex. 2 kap. 27 §, 30 kap. 6 a § och 63 kap. 3 § fjärde stycket). Av första stycket framgår

även att arbetstagarorganisation ska definieras i enlighet med 6 § första stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Begränsningen i *andra stycket* i form av att den sammanlagda medlemsavgiften under kalenderåret ska ha uppgått till minst 400 kronor syftar till att utesluta starkt reducerade avgifter.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

9 g §

Paragraften, som är ny, behandlar de närmare förutsättningarna för skattereduktion för medlemsavgifter till utländska arbetstagarorganisationer. Vad som utgör en arbetstagarorganisation i utlandet får, såsom gäller för svenska arbetstagarorganisationer, bedömas med ledning av 6 § första stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Första stycket reglerar situationen då medlemmen är obegränsat skattskyldig. Begränsningarna för obegränsat skattskyldiga att få skattereduktion för avgifter till utländska arbetstagarorganisationer fanns med redan i den tidigare skattereduktionen och infördes då i syfte att undvika att någon blev dubbelt kompenserad genom att en avgift till en utländsk arbetstagarorganisation berättigade till en skattelättnad i någon form både i arbetslandet och i Sverige (prop. 2001/02:36 s. 12). I förhållande till hur situationen var reglerad under åren 2002–2006 har två språkliga förändringar gjorts. ”Inkomst av förvärvsarbete” har bytts ut mot ”förvärvsinkomster” som används i bl.a. 9 e § och *andra stycket* i förevarande paragraf. Såsom tidigare omfattar det inkomster som beskattas i tjänst eller näringsverksamhet. Vidare har uttrycket ”tas upp som intäkt under beskattningsåret” ersatts med ”tas upp till beskattning i Sverige”. Uttrycket ”tas upp till beskattning i Sverige” används i motsvarande situation gällande den föreslagna skattereduktionen för sjukersättning och aktivitetsersättning (prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.3.5). Av bestämmelsen framgår att det krävs en begäran från den skattskyldige för att utländsk medlemsavgift ska medräknas (se vidare kommentaren nedan till 31 kap. 33 c § SFL).

Andra stycket motsvarar den EU-anpassning som gjordes den 1 januari 2005 i den då gällande lagstiftningen och som innebar bl.a. att också begränsat skattskyldiga under vissa förutsättningar kunde få skattereduktion för medlemsavgifter till utländska arbetstagarorganisationer. Bestämmelsen är, liksom tidigare, inte begränsad till EU eller EES-medborgare och det är oväsentligt om medlemsavgiften även har fått dras av i .t.ex. bosättningslandet (se vidare prop. 2004/05:19 s. 49). Precis som för obegränsat skattskyldiga krävs det att en begränsat skattskyldig framställer en begäran för att skattereduktion ska kunna göras för medlemsavgift till utländsk arbetstagarorganisation.

Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

9 h §

Paragraften, som är ny, reglerar situationen när en person varit obegränsat skattskyldig under endast del av beskattningsåret. I *andra stycket* förtydligas att denna begränsning inte gäller för begränsat skattskyldiga. Likalydande bestämmelse finns gällande grundavdraget

(63 kap. 4 §), jobbskatteavdraget (9 §) och skattereduktionen för sjukersättning och aktivitetsersättning (9 d §).

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Bestämmelserna träder i kraft den 1 juli 2018 och tillämpas första gången på avgift som betalas efter den 30 juni 2018.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

8.2 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

22 kap.

1 §

I paragrafen anges innehållet i kapitlet. Ändringen är en följd av att en ny paragraf, 27 §, införs.

27 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kontrolluppgiftsskyldighet avseende skattereduktion för fackföreningsavgift.

I *första stycket* anges att kontrolluppgift ska lämnas om skattereduktion för fackföreningsavgift enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. Bestämmelserna om skattereduktion för fackföreningsavgift finns i 67 kap. 9 e–9 h §§ IL.

Av *andra stycket* framgår att kontrolluppgift dock inte ska lämnas om medlemmen hos arbetstagarorganisationen skriftligen hos organisationen har begärt att någon kontrolluppgift inte ska lämnas till Skatteverket. Vilka arbetstagarorganisationen som avses framgår av 67 kap. 9 f § första stycket IL, dvs. sådana som avses i 6 § första stycket lagen om medbestämmande i arbetslivet.

Kontrolluppgiften ska enligt *tredje stycket* lämnas för fysiska personer och dödsbon av arbetstagarorganisationer.

I *fjärde stycket* anges att kontrolluppgiften ska innehålla uppgift om medlemsavgifter som har betalats under året till arbetstagarorganisationen. Med ”året” avses kalenderåret. Av 24 kap. 1 § framgår att kontrolluppgifter ska lämnas för varje kalenderår och ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari närmast följande kalenderår. Uppgift om betald medlemsavgift ska lämnas även i fall då avgiften inte uppgår till det gränsvärde på minst 400 kronor som anges i 67 kap. 9 f § andra stycket IL. Enligt 24 kap. 4 § ska aktuell kontrolluppgift också innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för den uppgiftsskyldige och den som kontrolluppgiften lämnas för.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

23 kap.

2 §

I paragrafen regleras kontrolluppgiftsskyldigheten avseende fysiska personer som är begränsat skattskyldiga. Ändringen i *första stycket* är föranledd av den nya kontrolluppgiftsskyldigheten som införs i 22 kap. 27 §.

31 kap.

1 §

I paragrafen anges kapitlets innehåll. Ändringen är till följd av att en ny paragraf, 33 c §, införs.

33 c §

I paragrafen, som är ny, anges att den som begär att medlemsavgift till en utländsk arbetstagarorganisation ska medräknas i underlaget för skattereduktion för fackföreningsavgift enligt 67 kap. 9 g § IL ska lämna uppgift om underlaget för skattereduktionen. En medlemsavgift till en utländsk arbetstagarorganisation ska i vissa fall medräknas i underlaget för skattereduktionen. I dessa fall behöver Skatteverket uppgifter för att kunna göra skattereduktionen. Vad som menas med underlag framgår av 67 kap. 9 f § IL.

Av 31 kap. 3 § framgår att den som är deklarationsskyldig också ska lämna de övriga uppgifter som Skatteverket behöver för att kunna fatta riktiga beslut om slutlig skatt och beslut om pensionsgrundande inkomst.

Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Bestämmelserna träder i kraft den 1 juli 2018 och tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2018.

Övervägandena finns i avsnitt 6.